

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Autor: Mgr. Gabriela Procházková

Datum: listopad 2012

Ročník:sexta osmiletého gymnázia

Vzdělávací oblast:matematika

Tematická oblast: matematika a její aplikace

Téma:funkce

Klíčová slova: nepřímá úměrnost,
hyperbola, posunutí, vlastnosti funkcí

Anotace: výukový program opakuje pojem nepřímá úměrnost. Zavádí pojem lineární lomené funkce.

**Zpracování tohoto DUM bylo financováno z projektu
OPVK, Výzva 1.5.**

LINEÁRNÍ LOMENÁ FUNKCE

Lineární lomená funkce

NEPŘÍMÁ ÚMĚRNOST

Nepřímá úměrnost je každá funkce v $\mathbb{R} - \{0\}$,
která je dána předpisem:

$$y = k/x$$

k ..... je reálné číslo různé od 0
koeficient nepřímé úměrnosti

Grafem je **rovnoosá hyperbola**

Lineární lomená funkce

NEPŘÍMÁ ÚMĚRNOST

VLASTNOSTI Funkce

$$y = \frac{k}{x} \quad k \neq 0$$

$k > 0$

$k < 0$

obor hodnot $\mathbb{R} - \{0\}$

klesající v

$(-\infty, 0)$ a $(0, \infty)$

rostoucí v

$(-\infty, 0)$ a $(0, \infty)$

Není shora ani zdola **omezená**

Nemá v žádném bodě **minimum** ani **maximum**

je LICHÁ

Lineární lomená funkce

Lineární lomená funkce je funkce, kterou lze zapsat ve tvaru

$$f(x) : y = \frac{ax + b}{cx + d}; a, b, c, d \in \mathbb{R}, c \neq 0$$

obr.1

Lineární lomená funkce

Příklad: $D(f) = \mathbb{R} - \{0\}$

$$f: y = \frac{-3 + 2x}{x}$$

Využijme vědomosti o grafech nepřímé úměrnosti k sestrojení tohoto grafu.

Lineární lomená funkce

$$y = \frac{-3 + 2x}{x} \quad \text{výraz na pravé straně upravíme}$$

$$\frac{-3 + 2x}{x} = \frac{-3}{x} + \frac{2x}{x} = \frac{-3}{x} + 2$$

pomocný graf f_1

graf fce $f_1: y = \frac{-3}{x}$

Graf f získáme posunutím grafu f_1 o **2 jednotky** ve směru **kladné poloosy y**

Lineární lomená funkce- PŘÍKLADY

SESTROJTE grafy funkce

$$f: y = \frac{x + 1}{x - 2}$$

$$D(f) = \mathbb{R} - \{2\}$$

1. upravte výraz na pravé straně

Lineární lomená funkce- PŘÍKLADY

Úprava (dvě možnosti úprav):

$$\frac{x+1}{x-2} = \frac{(x-2)+3}{x-2} = \frac{(x-2)}{x-2} + \frac{3}{x-2} = 1 + \frac{3}{x-2}$$

nebo

$$\begin{array}{r} (x+1) : (x-2) = 1 \\ \underline{-x+2} \\ 3 \end{array}$$

Lineární lomená funkce- PŘÍKLADY

$$y = \frac{x+1}{x-2} = 1 + \frac{3}{x-2}$$

Nyní sestrojíme postupně grafy:

$$f_1 : y = \frac{3}{x} \quad x \neq 0$$

$$f_2 : y = \frac{3}{x-2} \quad x \neq 2$$

Graf f_2 získáme z f_1 posunutím o **2 jednotky** ve směru **kladné poloosy x**

Graf f z grafu f_2 posunutím o **1 jednotku** ve směru **kladné poloosy y**

Lineární lomená funkce- PŘÍKLADY

Načrtněte grafy funkcí:

$$y = \frac{2x + 5}{3}$$

$$y = \frac{2x - 4}{x}$$

$$y = \frac{x + 1}{-1 - x}$$

Popište dané funkce a jejich vlastnosti.

Lineární lomená funkce- PŘÍKLADY

Načrtněte grafy funkcí (dvojice):

$$y = \frac{1}{x}$$

$$y = \frac{1}{x} + 2$$

$$y = \frac{x+1}{x}$$

$$y = \frac{x+1}{x-2}$$

$$y = \frac{2x}{x-2}$$

$$y = \frac{2x+3}{x-2}$$

PRACUJTE VE DVOJICÍCH a GRAFY POROVNEJTE

Lineární lomená funkce-

Obr.1

http://cs.wikipedia.org/wiki/Line%C3%A1rn%C3%AD_lomen%C3%A1_funkce